

Fourier térbeli analízis, inverz probléma

Orvosi képdiagnosztika

2018 ősz

7. Előadás tartalma

- Spektrumszivárgás
- Képfeldolgozás frekvencia tartományban:
  - 2D Spektrum gépi ábrázolása
  - Szűrések frekvenciatartományban
  - Spektrumképek értelmezése

Diszkrét Fourier Transzformáció (DFT)

- Diszkrétizált jelet N pontban ismerjük:

$$- X_k = \sum_{n=0}^{N-1} x[n] \cdot \exp\{-j \cdot n \cdot (k \cdot 2\pi/N)\} = \sum_{n=0}^{N-1} x[n] \cdot \exp\{-j \cdot n \cdot k \cdot \Delta\omega\}$$

$$- x[n] = (1/N) \cdot \sum_{k=0}^{N-1} X_k \cdot \exp\{j \cdot 2\pi kn/N\}$$

- Kapcsolat a DTFT-vel:

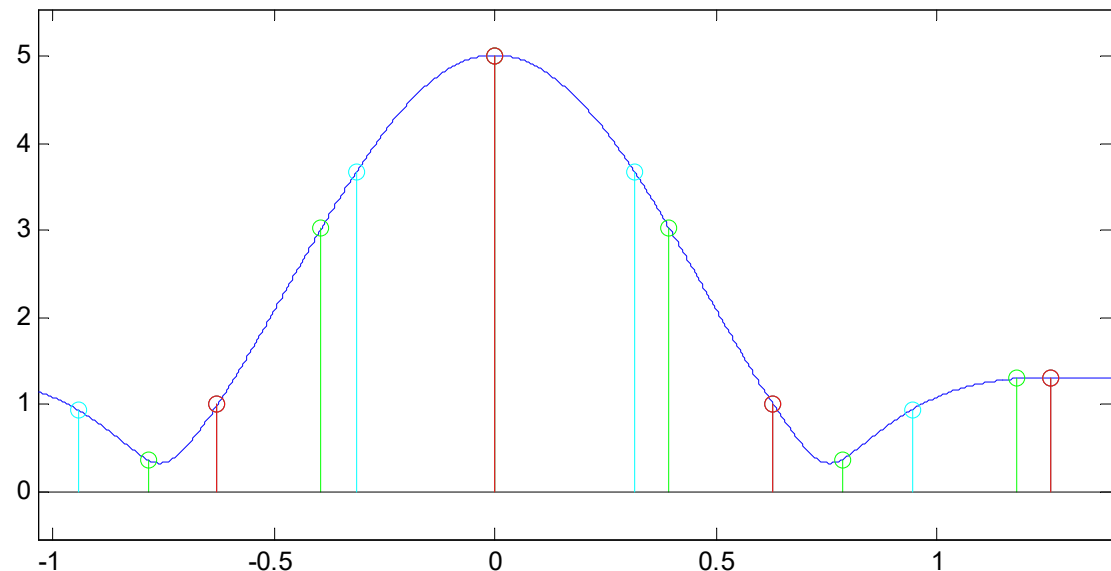
$$- x[n] = \begin{cases} y[n] & n \in [0, 1, \dots, N-1] \\ 0 & \text{egyébként} \end{cases} \quad \text{megfigyelési ekvivalens}$$

- DFT mintavételezi a megfigyelési ekvivalens DTFT spektrumát: $Y_k = X(k \cdot \Delta\omega)$

- C^N feletti ortogonális transzformáció, mi a mátrixa?

DFT pontszáma

- Megfigyelési ekvivalens DTFT spektrumát tetszőleges felbontással mintavételezhetjük:
  - Ha M minta érdekel, akkor $M-N$ db 0-val paddelünk
  - A fizikai (folytonos) jel spektrumáról ezáltal nem tudunk meg többet!
  - 2-Radix FFT

DFT és a DFS kapcsolata

- A DFT által meghatározott spektrum diszkrét:

$$\begin{aligned}x[n] &= \frac{1}{N} \sum_{k=0}^{N-1} X_k \cdot \exp\{j \cdot 2\pi kn/N\} = \\&= \frac{1}{N} \sum_{k=0}^{N-1} X_k \cdot \exp\{j \cdot 2\pi kn/N + 2\pi k\} = x[n + N]\end{aligned}$$

– Lényegében **Diszkrét Fourier Sorfejtés (DFS)**

- DFT kapcsolata a Diszkrét Fourier Sorfejtéssel:
  - DFT időtartományban véges idejű diszkrét jelet vár
  - DFS periodikus, végtelen idejű diszkrét jelet vár
  - Ezt leszámítva identikusak.

DFT és FFS kapcsolata

- Vizsgáljuk a mintavételezett jelet folytonos időben:

$$- x_s(t) = x(t) \cdot \sum_{n=-\infty}^{\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \text{ és } x_s(t + N \cdot \Delta t) = x_s(t)$$

$$- c_k = \frac{1}{N \cdot \Delta t} \int_{0-0}^{N\Delta t-0} x_s(t) \cdot \exp \left\{ -j \cdot t \cdot k \cdot \frac{2\pi}{N \cdot \Delta t} \right\} dt =$$
$$= \frac{1}{N \cdot \Delta t} \sum_{n=0}^{N-1} x[n] \cdot \exp \left\{ -j \cdot n \cdot \frac{k \cdot 2\pi}{N} \right\} \propto \sum_{n=0}^{N-1} x[n] \cdot \exp \{ -j \cdot n \cdot k \cdot 2\pi / N \}$$

- Mintavételezés hatásai:

- DFT felbontása: $\Delta f = f_s / N = 1 / (N \cdot \Delta t)$ $\omega_k = 2\pi \cdot k \cdot \Delta f$
- Aliasing (már volt)

DFT és FFS kapcsolata

- Vizsgáljuk a mintavételi időben:

A megfigyelt jelrészlet egy periódusa egy folytonos periodikus jelnek.

$$- x_s(t) = x(t) \cdot \sum_{n=-\infty}^{\infty} \delta(t - n \cdot \Delta t) \text{ és } x_s(t + N \cdot \Delta t) = x_s(t)$$

FFS

$$- c_k = \frac{1}{N \cdot \Delta_x} \int_{0-0}^{N\Delta_x-0} x_s(t) \cdot \exp\left\{-j \cdot t \cdot k \cdot \frac{2\pi}{N \cdot \Delta_x}\right\} dt =$$

$$= \frac{1}{N \cdot \Delta_x} \sum_{n=0}^{N-1} x[n] \cdot \exp\left\{-j \cdot n \cdot \frac{k \cdot 2\pi}{N}\right\} \propto \sum_{n=0}^{N-1} x[n] \cdot \exp\{-j \cdot n \cdot k \cdot 2\pi/N\}$$

DFT

- Mintavételezés hatásai:

- DFT felbontása: $\Delta f = f_s / N = 1 / (N \cdot \Delta x)$ $\omega_k = 2\pi \cdot k \cdot \Delta f$
- Aliasing (már volt)

Spektrumszivárgás - ablakozás

- DFT kapcsolata a DTFT-vel és a DFS-el:
  - Impliciten cirkuláris jelet feltételez (DFS)
  - Tegyük fel, hogy az eredeti jelünk (végtelen terjedelmű) véges részét tudtuk mintavételezni:

$$h[n] = \text{rect}_T[n], \quad y[n] = y_\infty[n] \cdot h[n]$$

- Ideális esetben: $Y_{(k)} = Y_\infty(k \cdot \Delta\omega)$
- A valóságban: $Y_{(k)} = 1/2\pi \cdot (Y_\infty * H)(k \cdot \Delta\omega)$
- Cél lenne a DTFT spektrumot szivárgás nélkül mintavételezni: $Y_{(k)} := Y_\infty(k \cdot \Delta\omega)$

Spektrumszivárgás - ablakozás

- DFT kapcsolata a DTFT-vel és a DFS-el:

- Impliciten cirkuláris jelet feltételez (DFS)

- $\sum_{k=1}^T \delta[n-k]$, hogy Végtelen kiterjedésű mintavételezett jel (megfigyelési ekvivalens) ni:

$$h[n] = \text{rect}_T[n], \quad y[n] = y_\infty[n] \cdot h[n]$$

- Ideális esetben: $Y_{(k)} = Y_\infty(k \cdot \Delta\omega)$
- A valóságban: $Y_{(k)} = 1/2\pi \cdot (Y_\infty * H)(k \cdot \Delta\omega)$
- Cél lenne a DTFT spektrumot szivárgás nélkül mintavételezni: $Y_{(k)} := Y_\infty(k \cdot \Delta\omega)$

Spektrumszivárgás - ablakozás

– Tehát a megfigyelt jel DFT spektruma:

$$Y_k = 1/2\pi \cdot (Y * H)(k \cdot \Delta\omega)$$

– $h[n]$ az úgynevezett ablak függvény

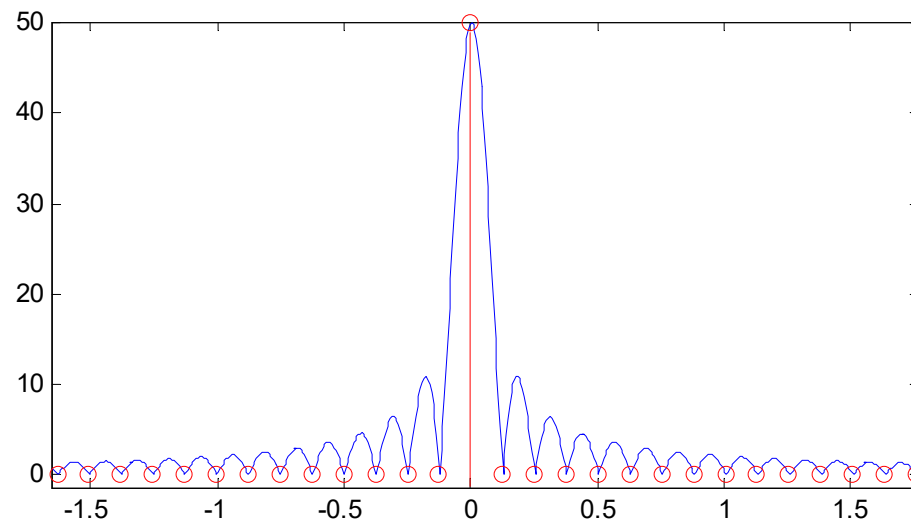
- Ha expliciten nem ablakozunk, akkor: $h[n] = \text{rect}_T[n]$

Pl.: $T = 50$

Kék görbe: rect ablak DTFT
spektrum amplitúdója

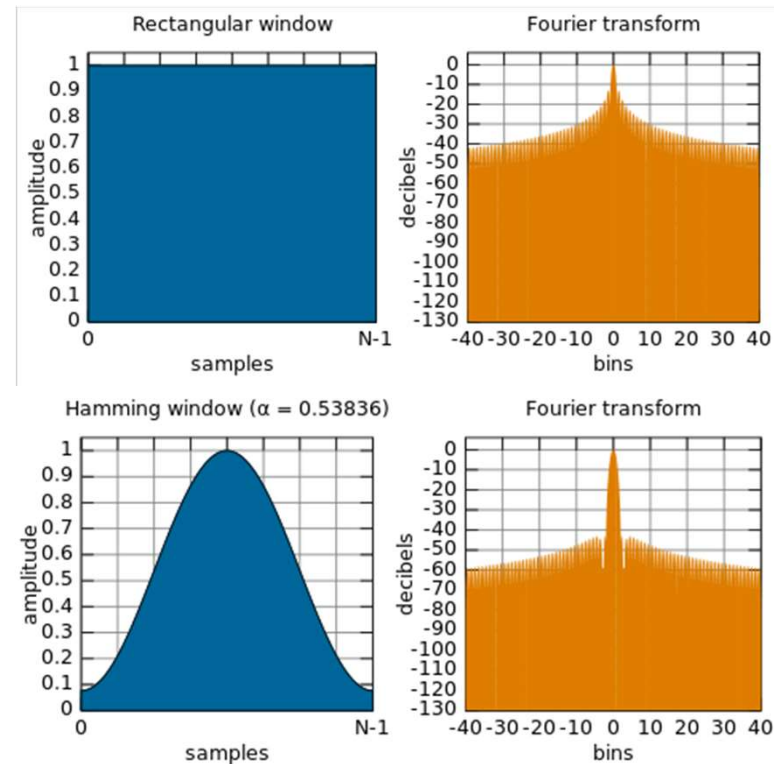
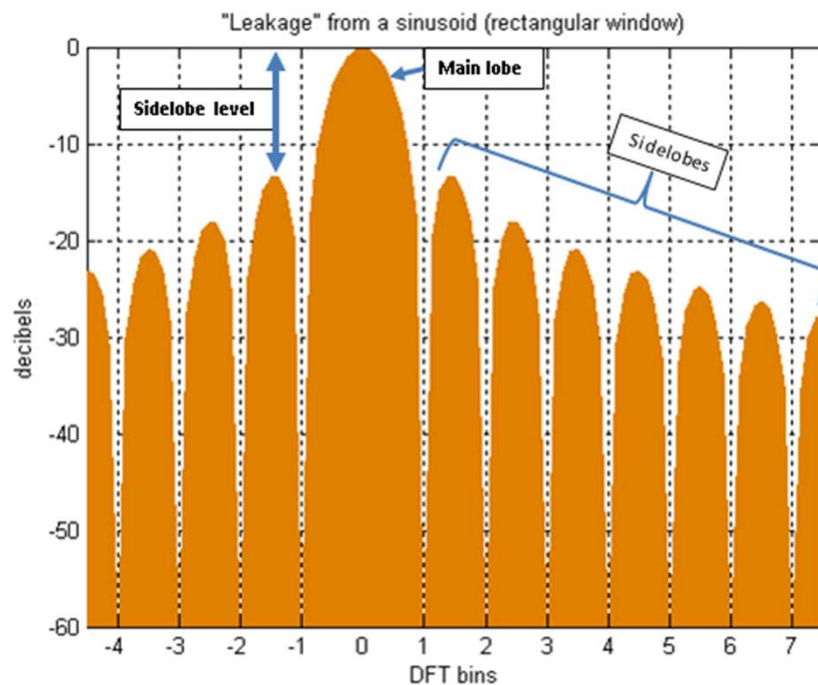
Piros pontsor: rect ablak DFT
spektrum amplitúdója

Mikor nincs spektrumszivárgás?

Spektrumszivárgás - ablakozás

- DFT előtti ablakozás:
  - Képtérben az általunk definiált $h[n]$ -el szorzunk
  - Ablakfüggvények tulajdonságai:

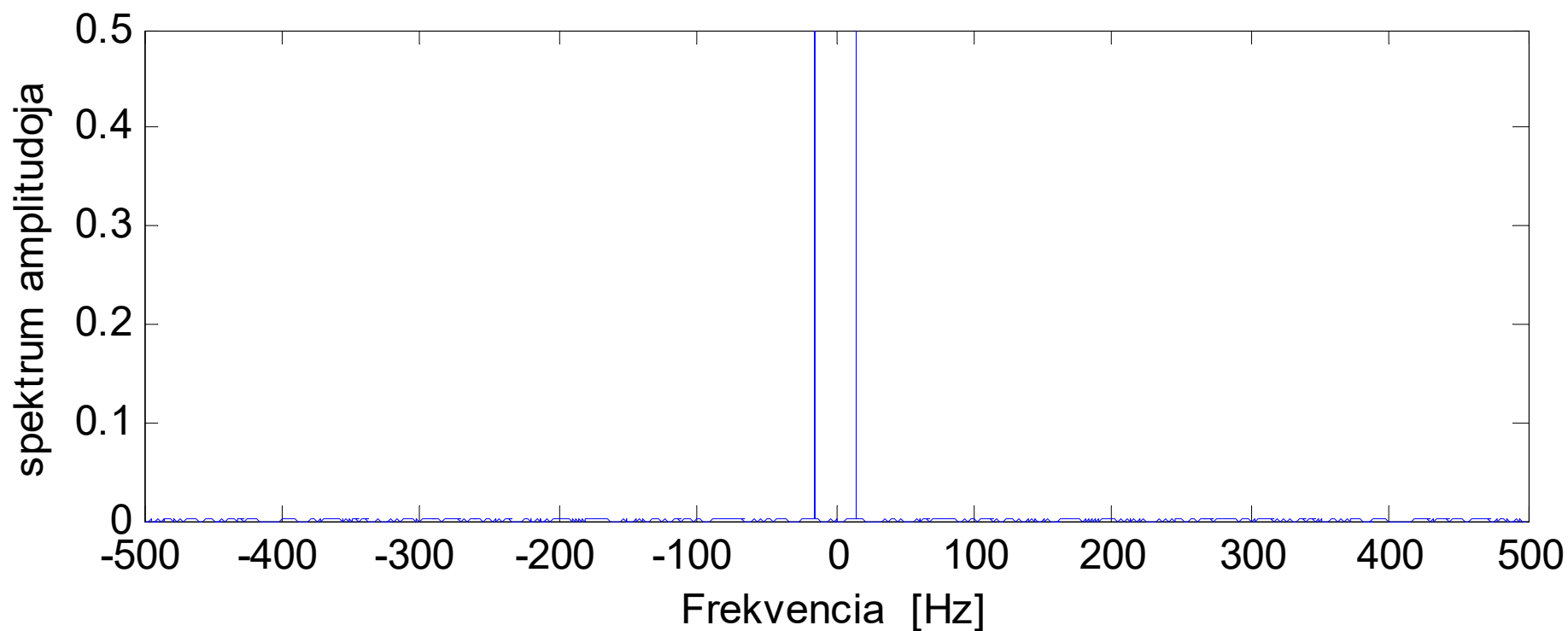

Koherens mintavételezés

- Periodikus jelből egész számú periódusnyit mintavételezünk $(y_N) : N/f_s = k/f, k \in \mathbb{Z}_+$
  - f : periodikus jelünk frekvenciája, N : minták száma
  - N pontos négyzetes ablak DTFT spektruma:
    - $H_{rect} = \sin(\omega/\Delta\omega)/(\omega/\Delta\omega)$
    - $H_{rect}(k \cdot \Delta\omega) = \delta_{k,0}$ ha $k \in \mathbb{Z}$
    - $Y_s(\omega) = 0$, ha $\omega \neq k \cdot \Delta\omega \big|_{k \in \mathbb{Z}}$
  - Tehát a DFT által mintavételezett frekvenciákon nem torzul az ablakozás miatt a DTFT spektruma
  - Különben Spektrumszivárgás.

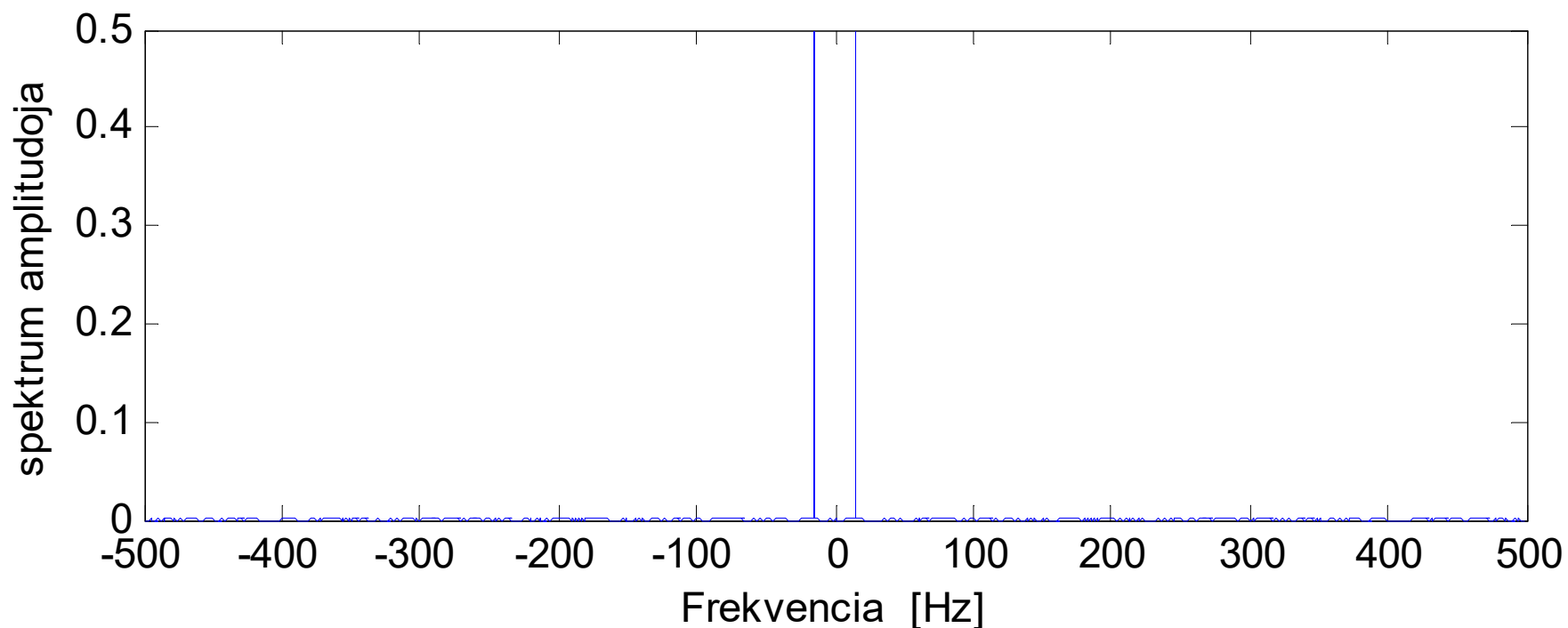
Spektrumszivárgás – nem koherens mintavételezés

- Adott folytonos jel: $y(t) = \sin(2\pi \cdot t \cdot 15)$

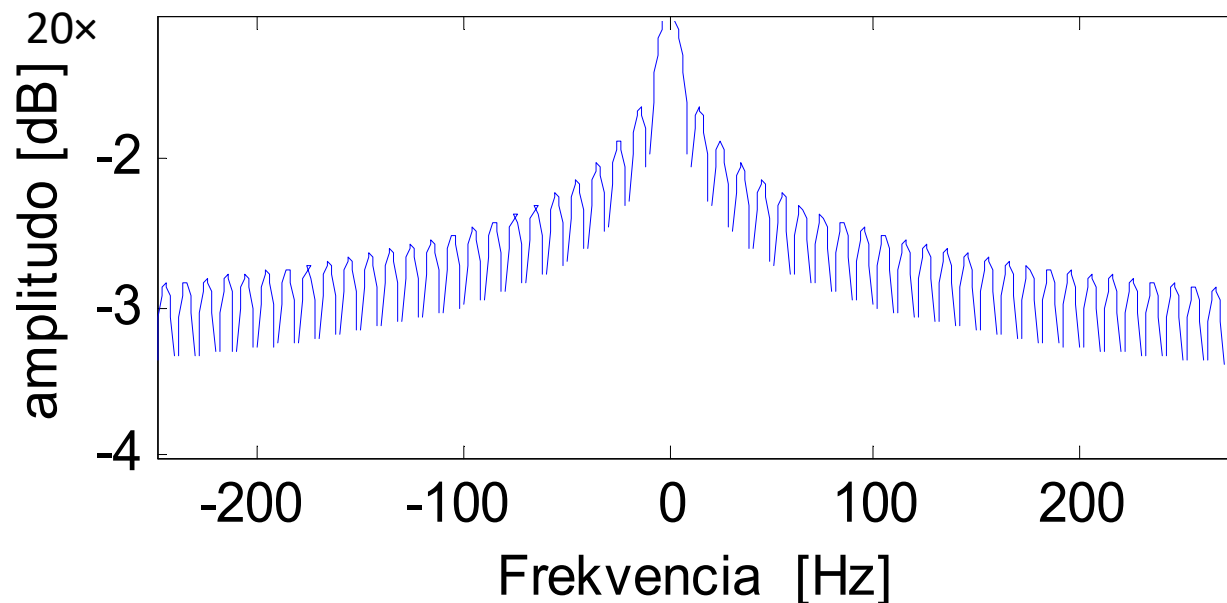
Spektrumszivárgás – nem koherens mintavételezés

- Adott folytonos jel: $y(t) = \sin(2\pi \cdot t \cdot 15)$
  - Mintavételezzük ($y_\infty [\cdot]$): $f_s = 1\text{kHz}$, $N = \infty$
  - Mivel a mintavételi törvényt nem sértjük meg:

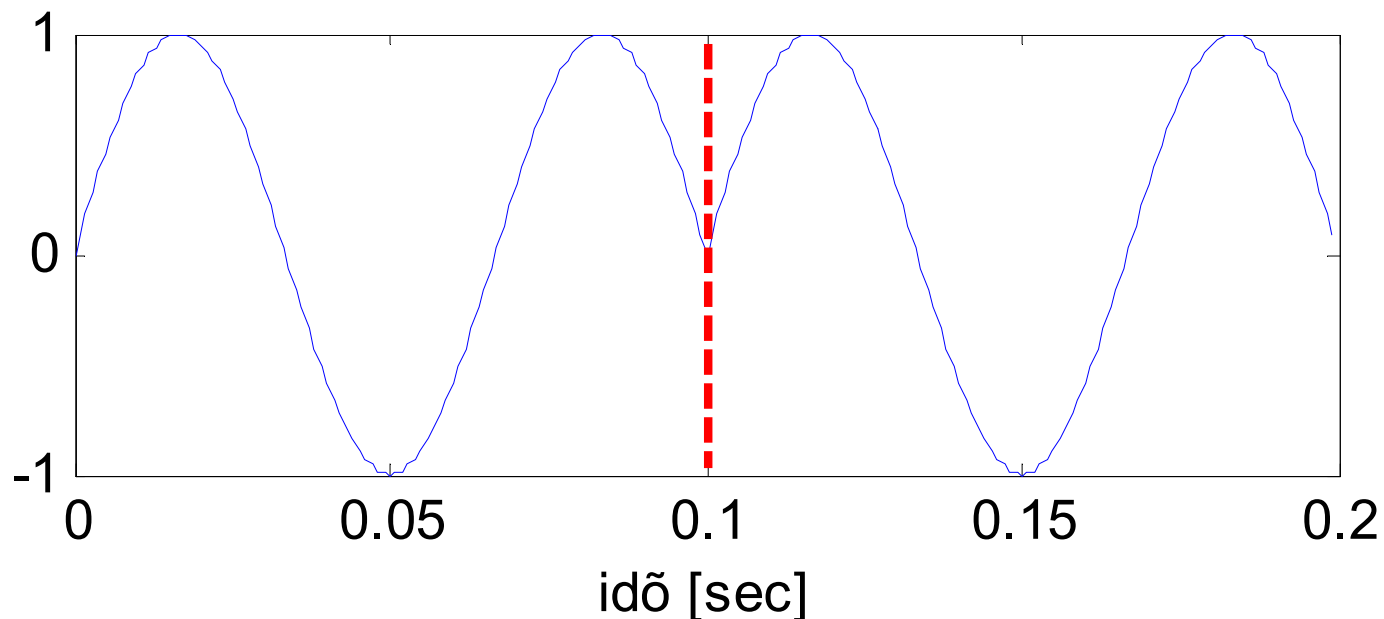
Spektrumszivárgás – nem koherens mintavételezés

- Adott folytonos jel: $y(t) = \sin(2\pi \cdot t \cdot 15)$
  - Mintavételezzük (y_{100}): $f_s = 1\text{kHz}$, $N = 100$
  - Megfigyelési ekvivalens: $(y_\infty \cdot \text{rect}_{100})[\cdot]$
  - Implicit ablak DTFT spektrumának részlete:

Spektrumszivárgás – nem koherens mintavételezés

- Adott folytonos jel: $y(t) = \sin(2\pi \cdot t \cdot 15)$
  - Mintavételezzük (y_{100}): $f_s = 1\text{kHz}$, $N = 100$
  - DFT által „látott” jel: $y_{100}[n] = (y_\infty \cdot h_{Rect})[\text{mod}_{100}(n)]$

Spektrumszivárgás – nem koherens mintavételezés

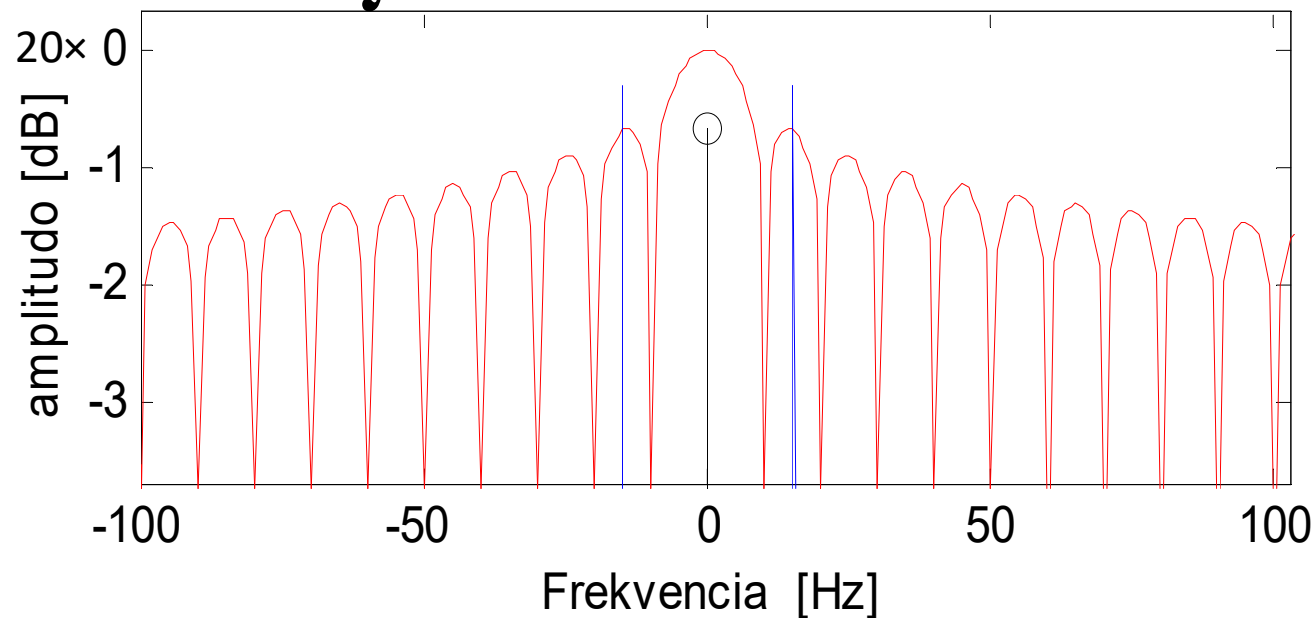
- Adott folytonos jel: $y(t) = \sin(2\pi \cdot t \cdot 15)$
  - Mintavételezzük (y_{100}): $f_s = 1\text{kHz}$, $N = 100$
  - Megfigyelési ekvivalens spektruma: $Y_{100} \propto Y_\infty * H_{rect}$

$$Y_{100}(0) = \int Y_\infty(\tau) \cdot \frac{1}{2\pi} H_{rect}(0 - \tau) d\tau$$

Piros: ablak normált
spektruma

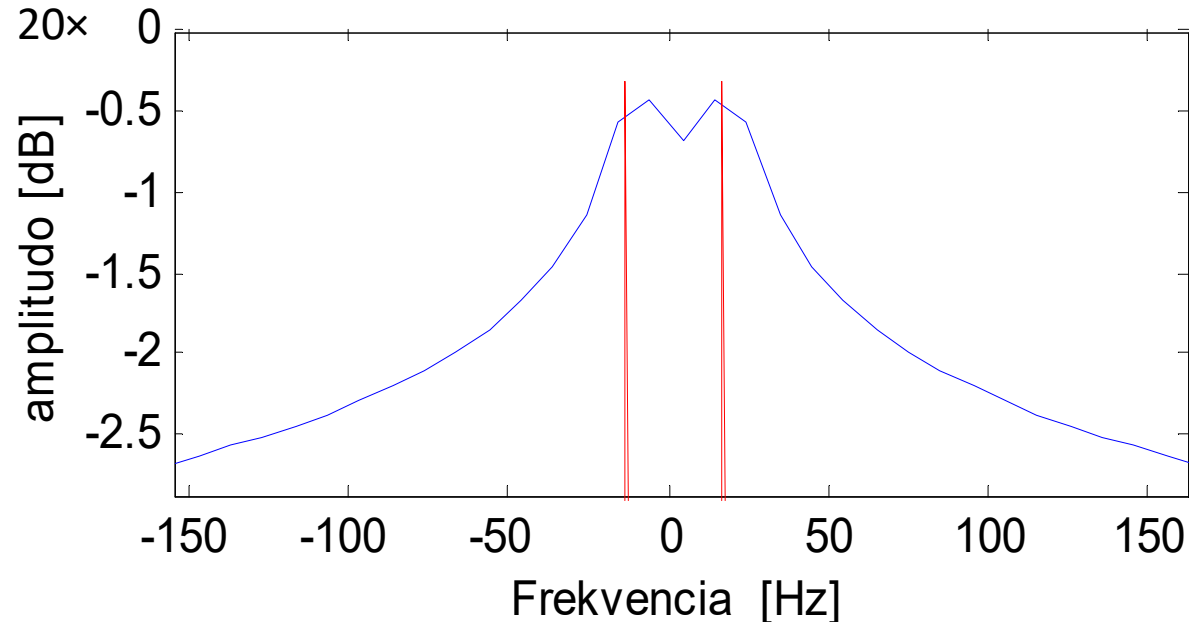
Kék: folytonos jel
spektruma

Fekete: N=100
mintavétellel előálló
jel spektrumának DC
komponense

Spektrumszivárgás – nem koherens mintavételezés

- Adott folytonos jel: $y(t) = \sin(2\pi \cdot t \cdot 15)$
  - Mintavételezzük (y_{100}): $f_s = 1\text{kHz}$, $N = 100$
  - Megfigyelési ekvivalens spektruma: $Y_{100} \propto Y_\infty * H_{rect}$

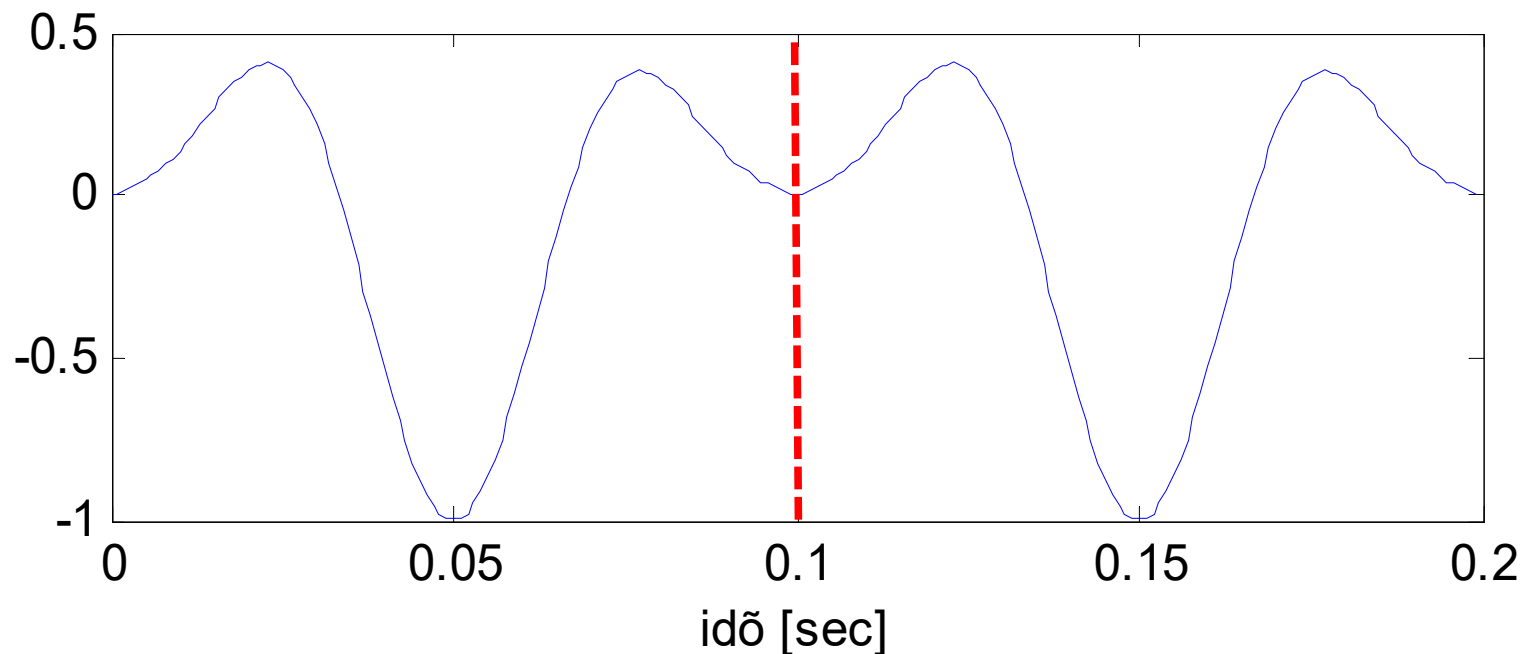

Piros: folytonos jel
spektruma

Kék: N=100
mintavétellel előálló
jel spektruma

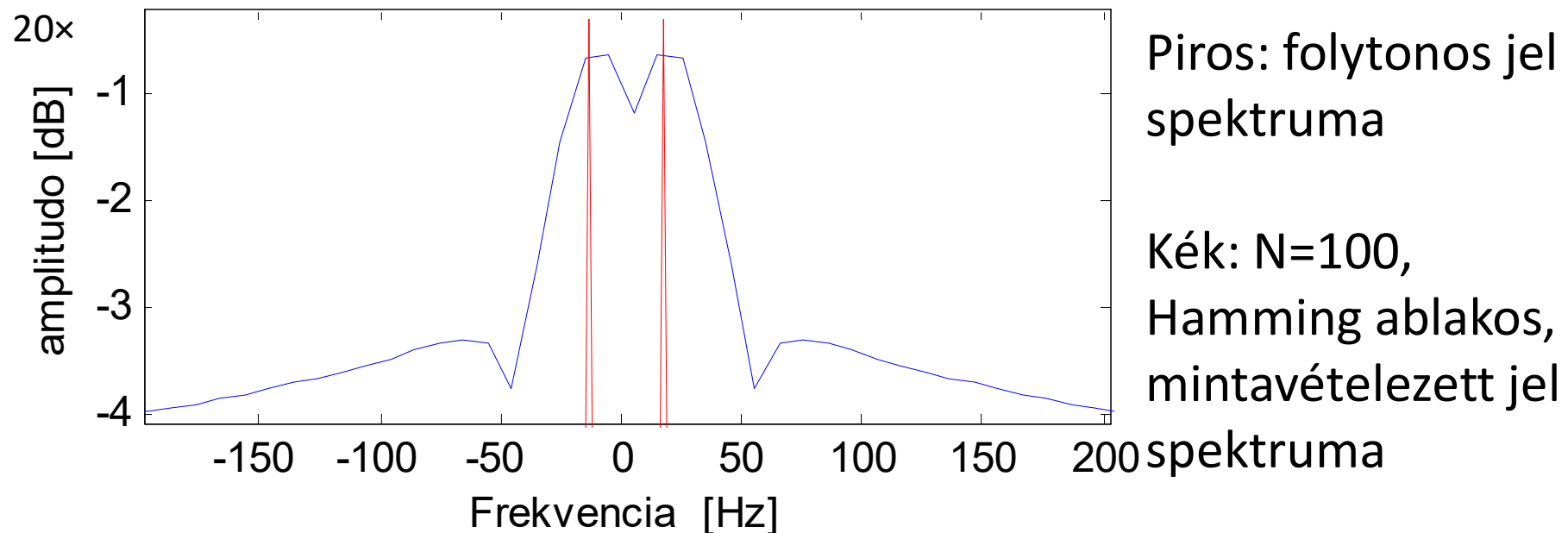
Spektrumszivárgás – nem koherens mintavételezés, Hamming ablak

- Adott folytonos jel: $y(t) = \sin(2\pi \cdot t \cdot 15)$
  - Mintavételezzük (y_{100}): $f_s = 1\text{kHz}$, $N = 100$
  - DFT által „látott” jel: $y_{100}[n] = (y_\infty \cdot h_{Ham})[\text{mod}_{100}(n)]$

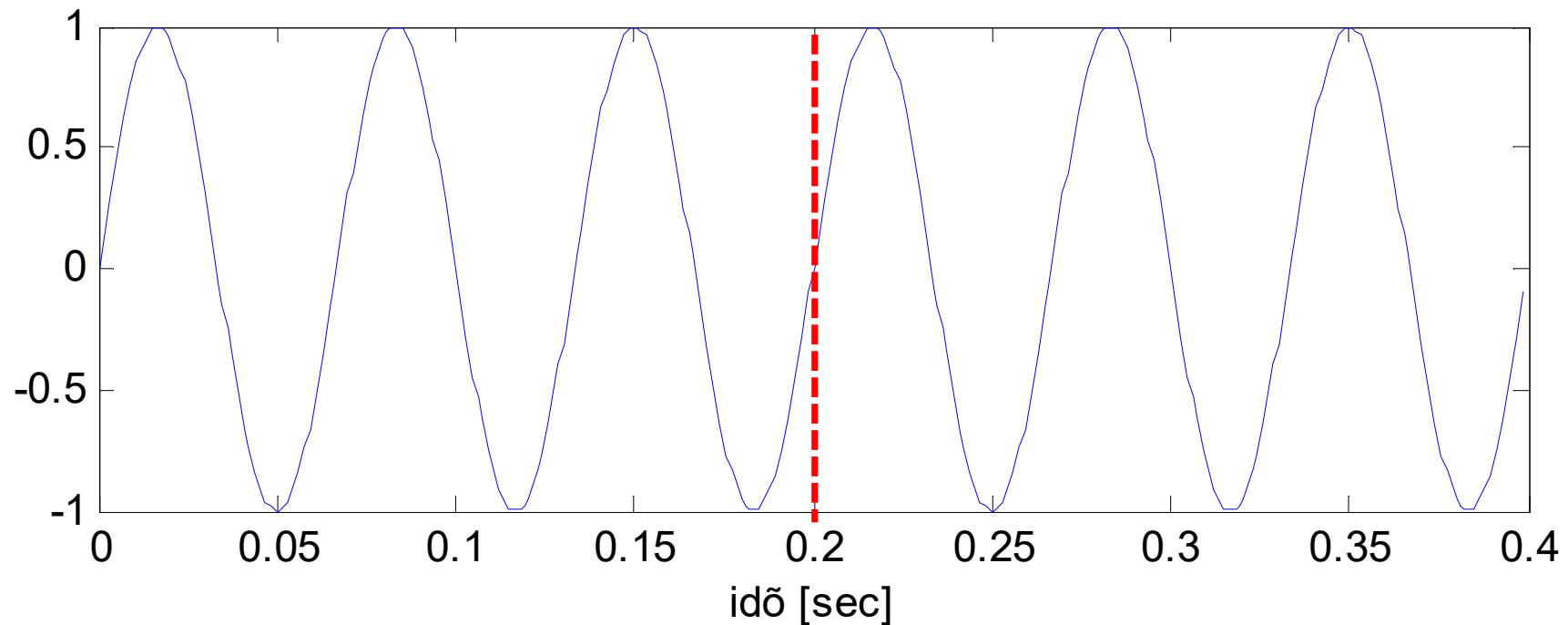
Spektrumszivárgás – nem koherens mintavételezés, Hamming ablak

- Adott folytonos jel: $y(t) = \sin(2\pi \cdot t \cdot 15)$
  - Mintavételezzük (y_{100}): $f_s = 1\text{kHz}$, $N = 100$
  - Megfigyelési ekvivalens spektruma: $Y_{100} \propto Y_\infty * H_{Ham}$

Koherens mintavételezés

- Adott folytonos jel: $y(t) = \sin(2\pi \cdot t \cdot 15)$
  - Koherensen mintavételezzük (y_{200}): $f_s = 1\text{kHz}$, $N = 200$
  - DFT által „látott” jel: $y_{200}[n] = y_\infty[\text{mod}_{200}(n)] = y_\infty[n]$

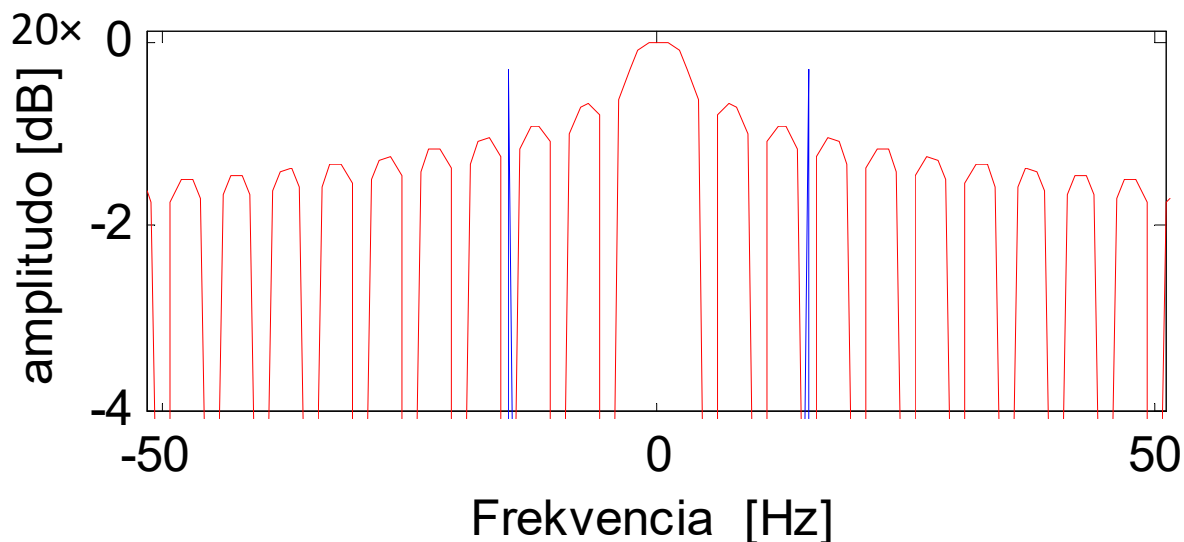

Spektrum koherens mintavételezés esetén

- Adott folytonos jel: $y(t) = \sin(2\pi \cdot t \cdot 15)$
  - Mintavételezzük (y_{200}): $f_s = 1\text{kHz}$, $N = 200$
  - Megfigyelési ekvivalens spektruma: $Y_{200} \propto Y_\infty * H_{rect}$

$$Y_{200}(0) = \int Y_\infty(\tau) \cdot \frac{1}{2\pi} H_{rect}(0 - \tau) d\tau$$

Piros: ablak normált spektruma

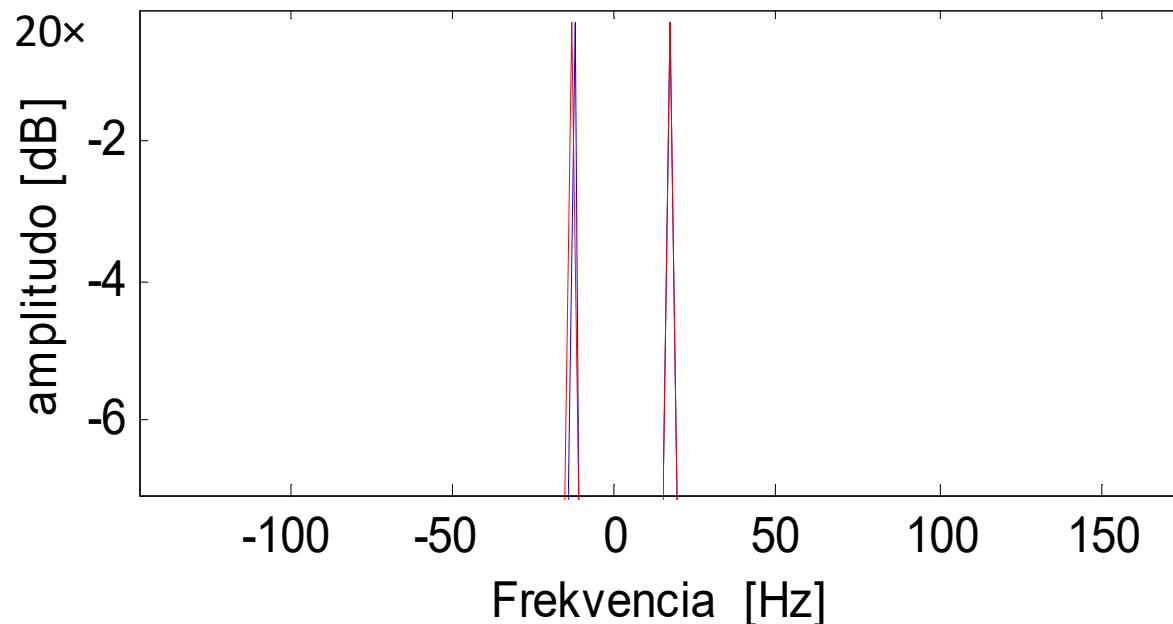

Kék: folytonos jel spektruma

Fekete: $N=200$ mintavétellel előálló jel spektrumának DC komponense ($\log(0)$)

Spektrum koherens mintavételezés esetén

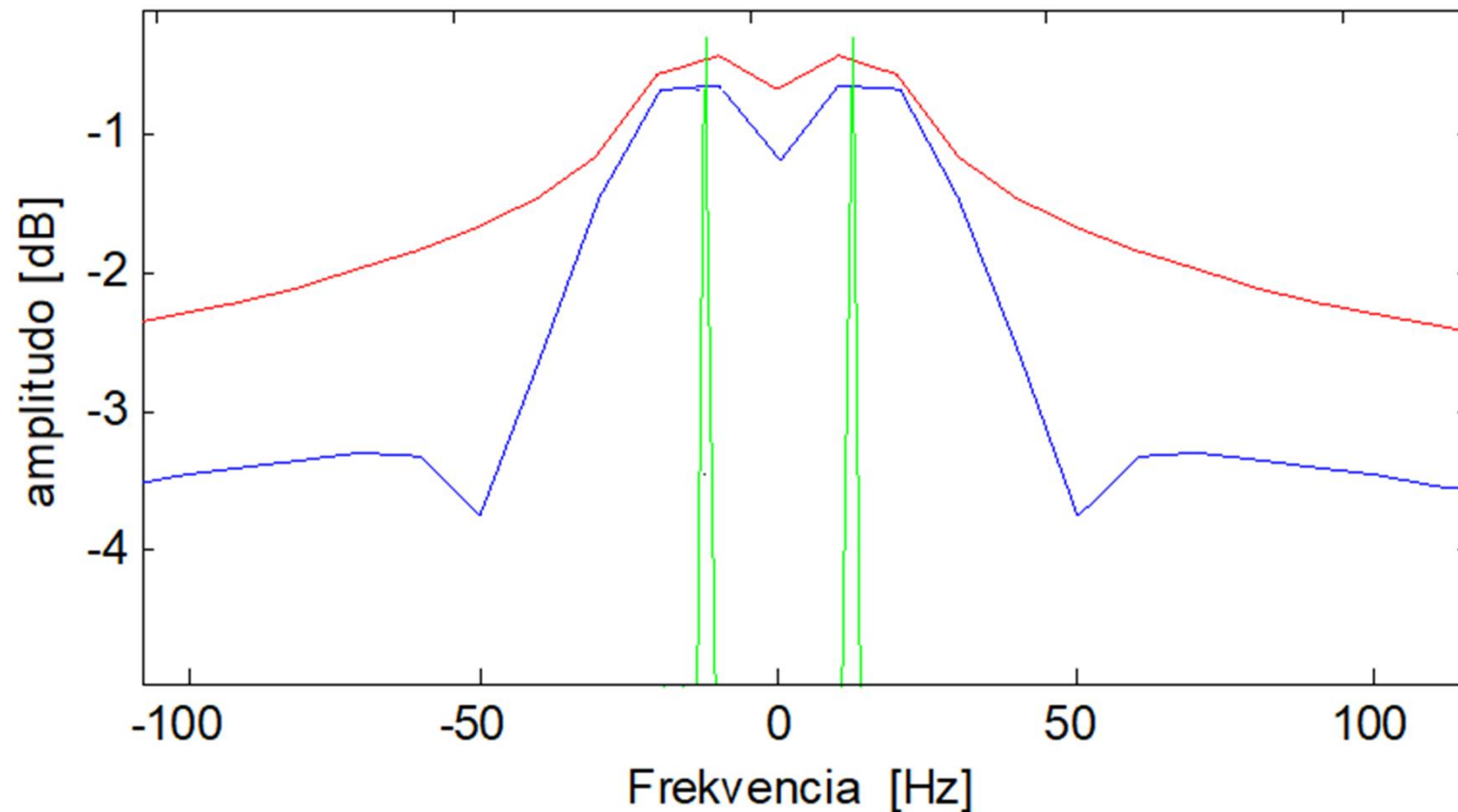
- Adott folytonos jel: $y(t) = \sin(2\pi \cdot t \cdot 15)$
  - Koherensen mintavételezzük (y_{200}): $f_s = 1\text{kHz}$, $N = 200$
  - Megfigyelési ekvivalens spektruma: $Y_{200} \propto Y_\infty * H_{rect}$

Piros: folytonos jel
spektruma

Kék: $N=200$
mintavétellel előálló
jel spektruma

Koherensen mintavett / ablakozott, nem koherensen mintavett jelek spektruma

Zöld: koherensen mintavételezett jel spektruma, kék: Hamming ablakos, piros: téglalap ablakos spektrum

2D DFT

Többi transzformáció esetén is hasonló a többdimenziós eset

- Analízis irány:

$$F_{u,v} = \sum_{m=0}^{M-1} \sum_{n=0}^{N-1} f[m,n] \exp\{-2\pi j \cdot (u \cdot m/M + v \cdot n/N)\} =$$
$$= \sum_{m=0}^{M-1} \left(\sum_{n=0}^{N-1} f[m,n] \cdot \exp\{-2\pi j \cdot (v \cdot n/N)\} \right) \exp\{-2\pi j \cdot (u \cdot m/M)\}$$

- Tulajdonságok:

– Periodikus: $[M,N]$ szerint

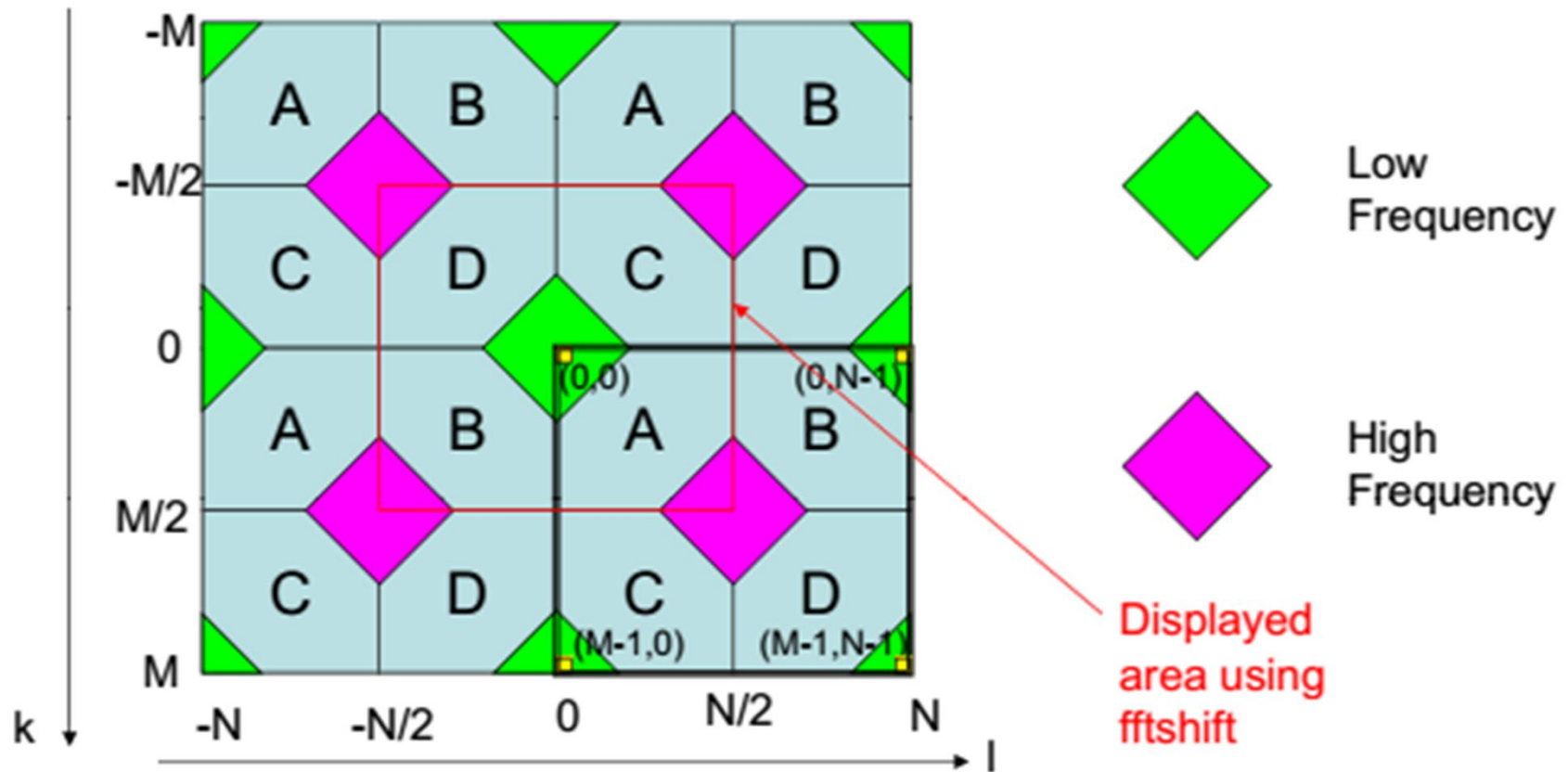
– Valós jel esetén: $F_{u,v} = \overline{F_{-u,-v}} = \overline{F_{M-u,N-v}}$

• Ha M, N páros: $F_{M/2+u,N/2+v} = F_{M/2-u,N/2-v}$

- Spektrum hullámfrontos interpretációja

2D DFT spektrum

- Spektrum blokkjai:

2D DFT spektrum gépi ábrázolása

- Konjugált szimmetria valós jelek esetén:

0	1	2	3	4	3	2	1
5	6	7	8	9	33	32	31
10	11	12	13	14	30	29	28
15	16	17	18	19	27	26	25
20	21	22	23	24	23	22	21
15	25	26	27	19	18	17	16
10	28	29	30	14	13	12	11
5	31	32	33	9	8	7	6

M=N=8

 real   Conjugate pairs

 Nyquist frekvenciához tartozó komponens

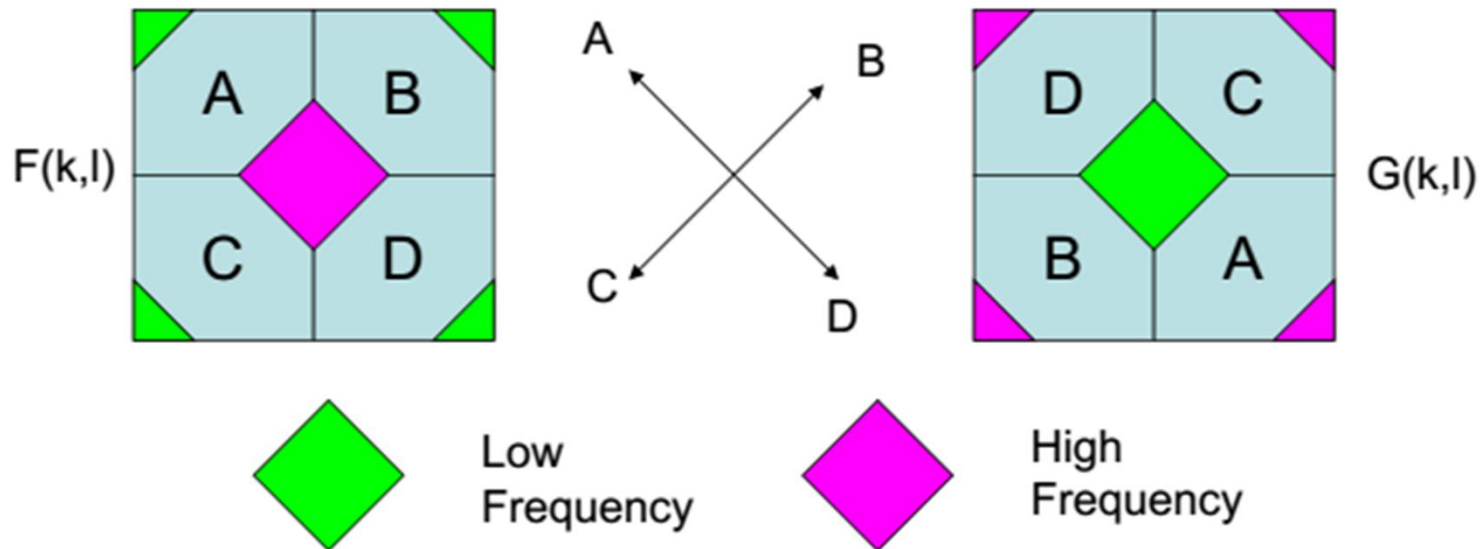
0	1	2	3	4	4	3	2	1
5	6	7	8	9	40	39	38	37
10	11	12	13	14	36	35	34	33
15	16	17	18	19	32	31	30	29
20	21	22	23	24	28	27	26	25
20	25	26	27	28	24	23	22	21
15	29	30	31	32	19	18	17	16
10	33	34	35	36	14	13	12	11
5	37	38	39	40	9	8	7	6

M=N=9

2D DFT spektrum

- Általában a DC komponenst „csavarjuk” középre:

– Ampl. moduláció: $g[m,n] = f[m,n] \cdot (-1)^{(m+n)}$

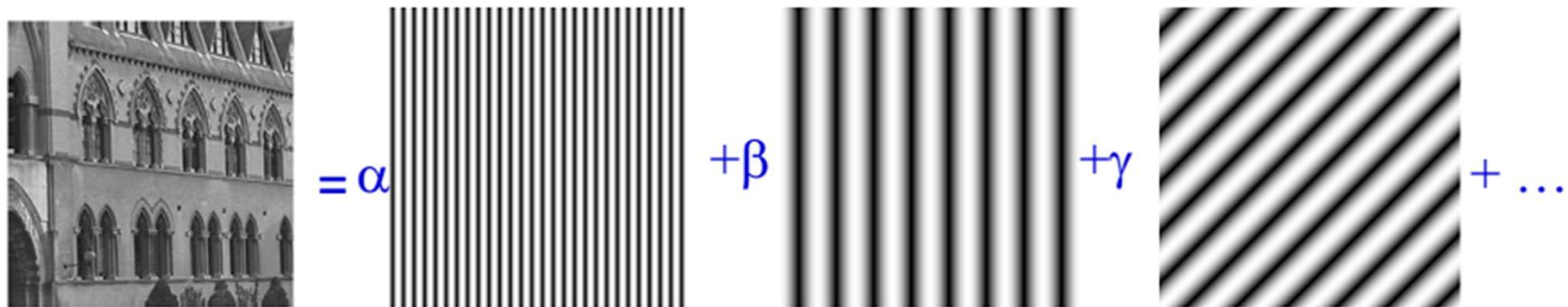

2D DFT Számolási tulajdonságok

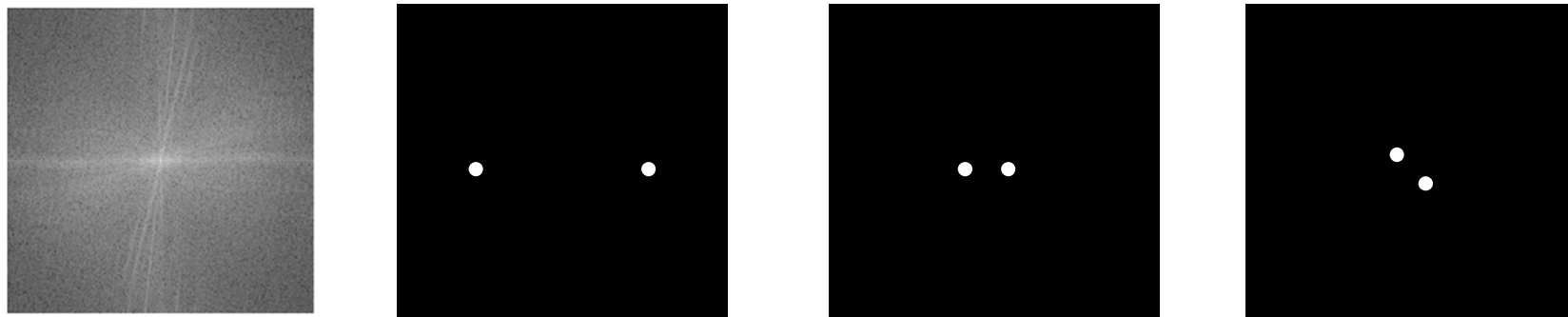
- 1D DFT komplexitása:
  - Direkt módszer: $O(N^2)$
  - FFT: $O(N \times \log(N))$, hatékonyan számítható, ha N 2 hatvány (radix-2 Cooley-Tukey)
- 2D DFT komplexitása ($N \times N$ -es képre):
  - Direkt számítás: $O(N^4)$
  - Szeparálással: $O(N^3)$
  - Szeparálás + FFT: $O(N^2 \times \log(N))$
- Half Complex ábrázolással helyben tárolható!

2D DFT Vizuális értelmezés

- Lényegében egy bázis transzformáció ortogonális bázisokra (szinuszos hullámok)

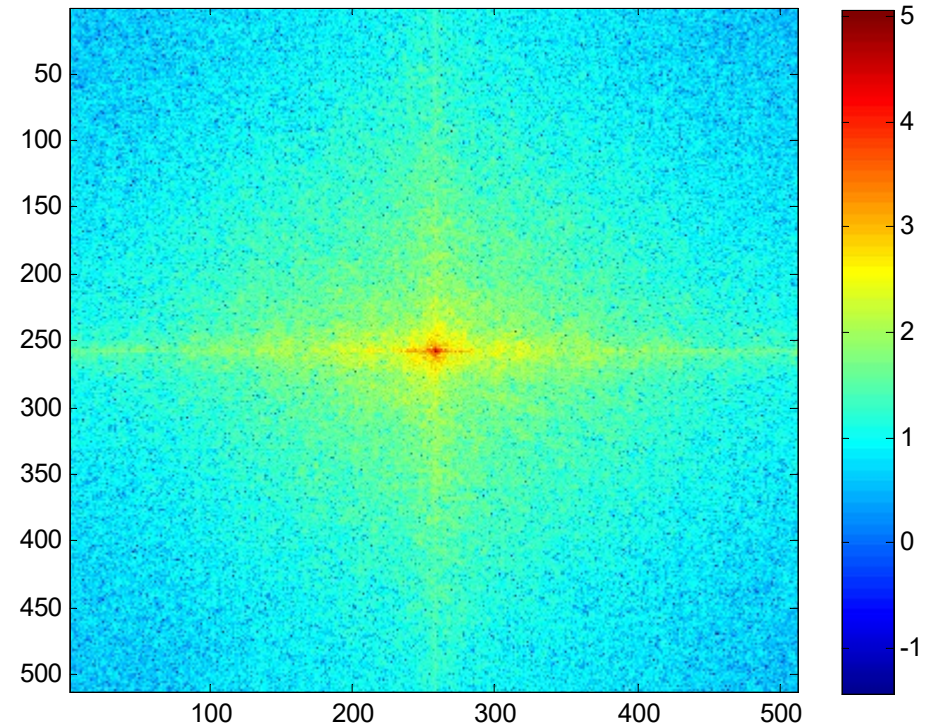

Spektrum amplitudója:

Képek spektrumának jellemzői

- Alacsony frekvenciákon nagy energia:

Spektrum amplitúdója logaritmikus skálán

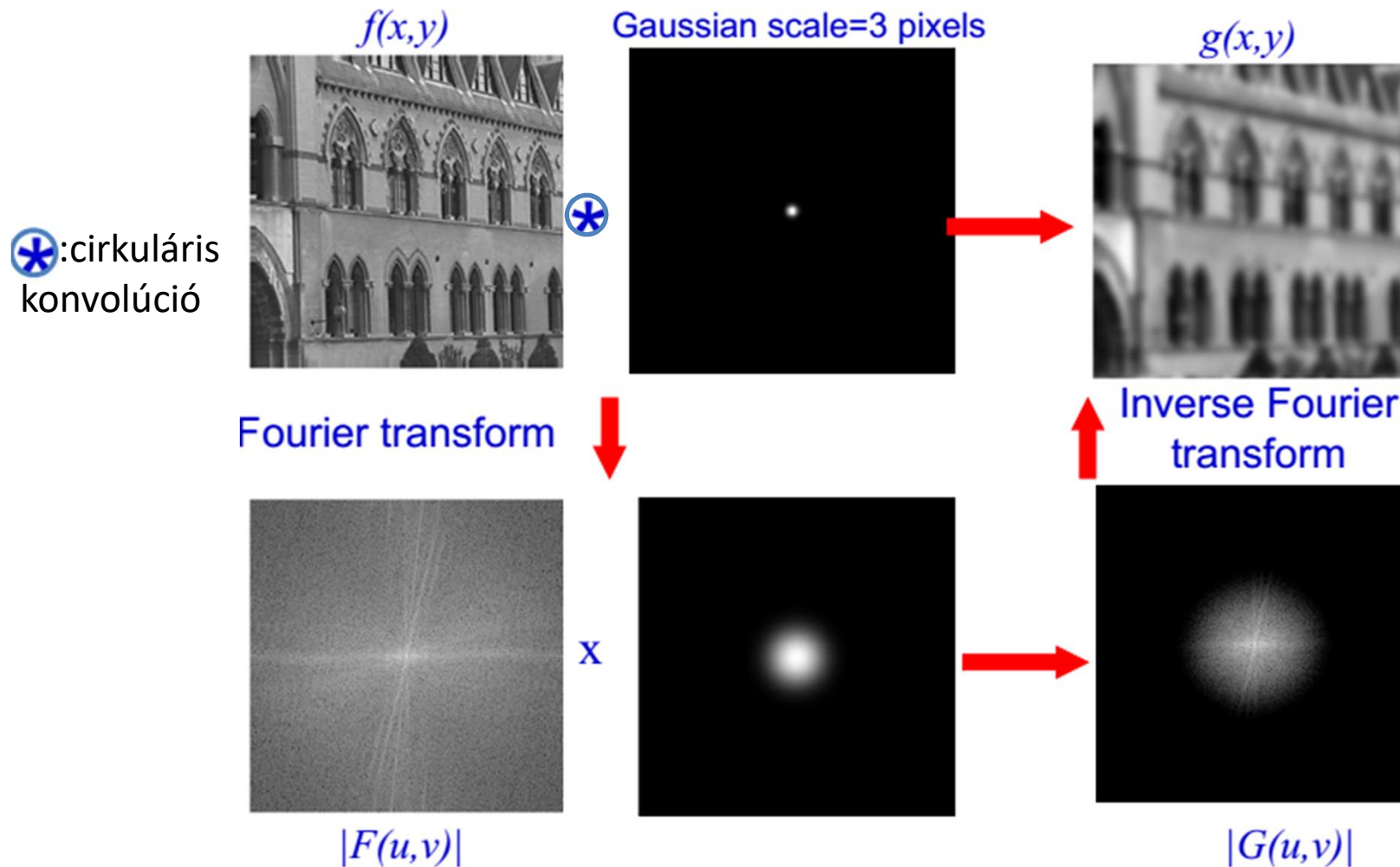
2D DFT konvolúciós tétele:

- DFS- es analógia – cirkularitás:
  - $(f \otimes g)[n] = \sum_{m=0}^N f[m] \cdot g[\text{mod}_N(n-m)] = (f' * g')[n]$
  - $f'[n] = f[\text{mod}_N(n)]$, míg $g'[m] = g[\text{mod}_N(m)]$
- Mit tegyünk, ha $f * g$ -t akarjuk DFT-vel számolni?
  - Terjesszük ki f és g méretét $[N+M]$ hosszúra:
    - Ezt időtartomány / síktartományban is meg kell tenni
    - Általános módszerek: 0-val paddelés, kép széleire tükrözés, alul-áteresztő szűréseknél súlyozás, kiterjesztés a kép szélső pixelének intenzitásával, stb.
  - 5×5 -ös kernel esetén már gyorsabb

Konvolúció tétel fontossága

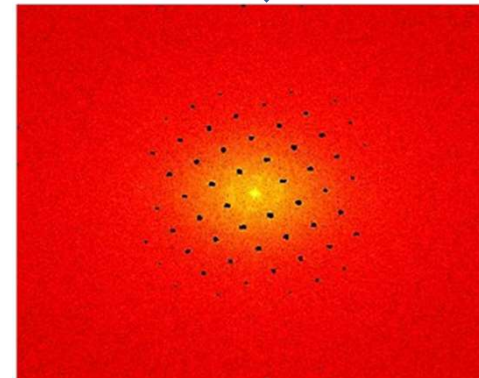
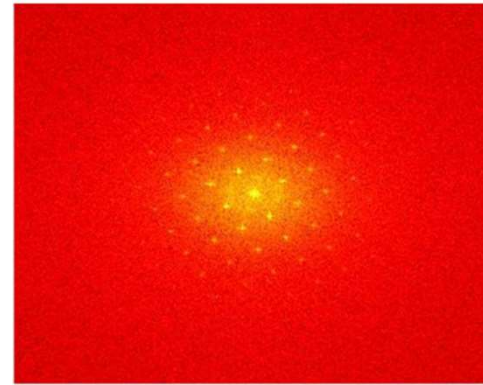
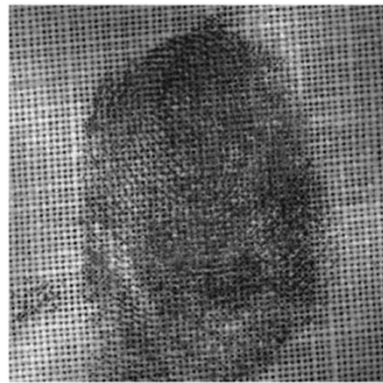
- Lineáris szűrések frekvenciatérben:

2D DFT Példa – periodikus textúra

ampl. moduláció

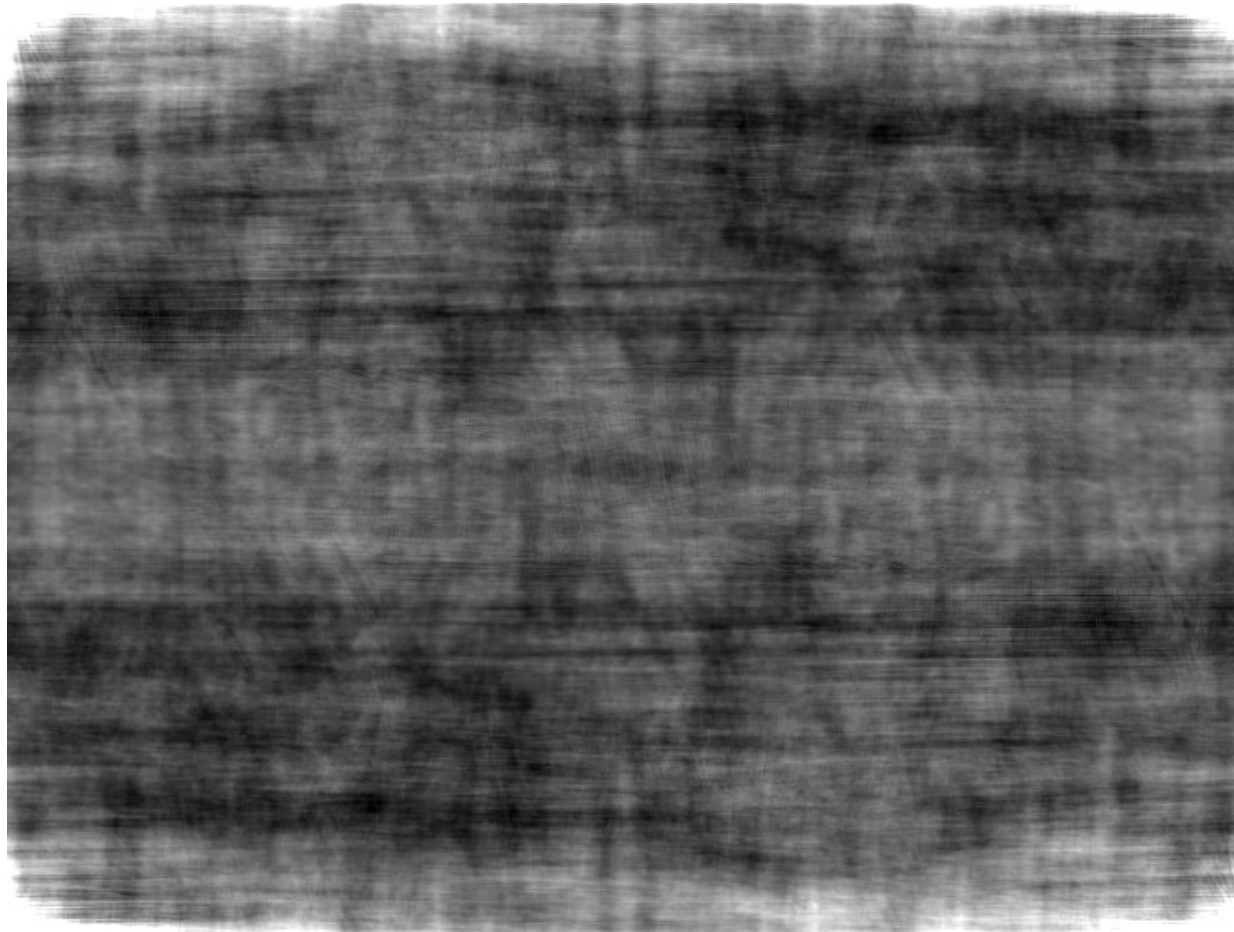
- Periodikus mintázat $\Leftrightarrow$ csúcsok a spektrumban:

2D DFT példa – rekonstrukció spektrum amplitúdóból és fázisból

2D DFT példa – spektrum
amplitúdójából rekonstruált kép

2D DFT példa – spektrum fázisából rekonstruált kép

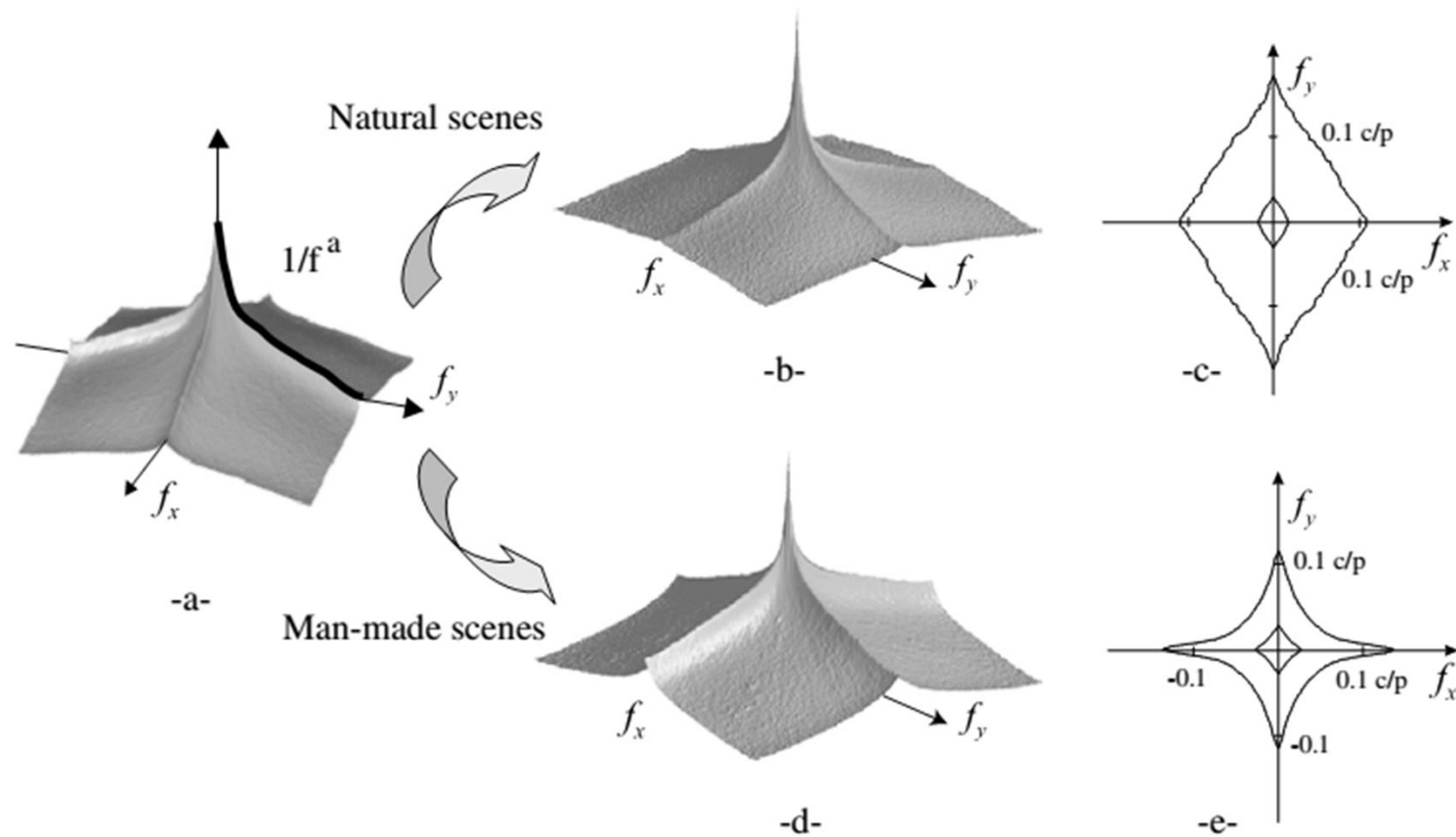

Polár koordinátás DFT

- Motiváció:
  - Radon transzformáció és annak invertálása
  - Regisztráció: elforgatás és eltolás könnyen számolhatóvá válik
- Számítása – folytonos eset:
  - $F\{\theta, \rho\} = \iint_{x,y} f(x, y) \cdot \exp(-2\pi j \cdot \rho \cdot (x \cdot \cos(\theta) + y \cdot \sin(\theta))) dydx$
  - Nem szeparábilis
  - Fourier vetítősík tétel
    - Spektrum vonal profiljai $\Leftrightarrow$ Radon transzformáció 1D Fourier transzformáltjai

Majd a rekonstrukciónál
bizonyítjuk is!

Digitális képek átlagos energiaspektruma

Frekvenciatartomány és emberi látás

- Campbell-Robson kontraszt érzékenységi görbe:

